

izraditi mentalnu mapu koja je predstavljala biskupove vrline ili mane te samim tim i njegov značaj kao povijesne osobe. Nastavnici su srednjih škola analizom raznih izvora također trebali predstaviti važnost i značaj Jurja Dobrile. Na taj je način nastavnicima predstavljeno kako učenike srednjih i osnovnih škola zainteresirati za nastavno gradivo. Analizom izvora, izložbenih panela i dokumentarnih filmova učenike se na nov način nastoji motivirati u nastavi povijesti. Tako učenici interpretiraju podatke i činjenice te uporabom uzročno-posljedičnih veza mogu samostalno doći do konkretnih zaključaka. Motivacija je učenika jedan od najbitnijih aspekata ne samo nastave povijesti nego i nastave općenito.

Drugo Županijsko stručno vijeće nastavnika povijesti Istarske županije zaključilo je rad kratkim informacijama vezanima za predstojeća županijska natjecanja iz povijesti koja su održana u travnju 2017. u Raši.

Paola Marinčić

Deseti državni stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti na temu *Domovinski rat – prekretnice Domovinskog rata*, Opatija, 19. – 21. travnja 2017.

U Opatiji je u hotelu Adriatic od 19. do 21. travnja 2017. održan deseti državni stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti na temu *Domovinski rat – prekretnice Domovinskog rata*. Trodnevni je skup obilovao plenarnim predavanjima, prezentacijama i primjerima dobre prakse – školskim i međuškolskim projektima.

Skup je otvoren pozdravnim riječima organizatora te su se nazočnima obratili Franjo Čičak, viši savjetnik u Agenciji za odgoj i obrazovanje, Jadranka Žarković-Pečenković, ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje, ministar znanosti i obrazovanja Pavo Barišić, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, predstavnik Hrvatskoga generalskog zbora Davor Domazet Lošo, pomoćnik ministra obrane Tomislav Ivić i Ante Nazor, izaslanik predsjednice Republike Hrvatske. Istaknuli su važnost organiziranja i održavanja seminara i stručnih skupova tematike povezane s Domovinskim ratom. Svečano je otvaranje seminara završeno s nekoliko pjesama klape Sveti Juraj HRM-a.

Plenarna su predavanja započela temom „Uzroci Domovinskog rata“, o kojima je govorio Davorin Rudolf. Akademik je Rudolf izlagao o pitanjima datuma nastanka Republike Hrvatske i datuma početka Domovinskoga rata te o integrativnim činiteljima bivše Jugoslavije (Savez komunista, Josip Broz Tito i Jugoslavenska narodna armija), koji su se jedan po jedan urušili, a za njima se urušila i država. Rudolf se osvrnuo i na svoje bogato diplomatsko iskustvo (bio je ministar vanjskih poslova) te je nazočnim učiteljima i nastavnicima opisao hrvatski put u neovisnost i burno političko vrijeme s početka 1991., koje je prethodilo proglašenju nezavisnosti Republike Hrvatske. O „Strateškoj razini Domovinskog rata“ govorio je admiral Davor Domazet Lošo. Govorio je o šest strategija (politička, kulturna, gospodarska, vojna, informacijska i diplomatska) Domovinskoga rata. Domazet Lošo objasnio je i šest hipoteza na kojima se temeljila strategija toga rata. Analizirao je prevladavajuću strategiju Srbije te zaključio da je hrvatska protustrategija nastala u Domovinskom ratu bila glavni čimbenik pobjede u ratu. Naredna je tema bio „Vukovar, odnosno bitka za Vukovar“, o kojoj su govorili Ante Nazor i vukovarski branitelji Tomislav Zadro i Predrag Mišić Peđa. Nazor je govorio o uvodu u bitku, sukobljenim snagama, samom tijeku bitke, otporu hrvatskih branitelja, konačnom padu Vukovara te ratnim zločinima koji su počinjeni nad zarobljenim hrvatskim vojnicima i civilnim stanovništvom. Izuzetno su emotivni bili nastupi vukovarskih branitelja Tomislava Zadre, koji se osvrnuo i na ratni put svojega oca i brata Blage i Roberta Zadre, koji su izgubili živote u Vukovaru (otac Blago), odnosno na Kupresu (brat Tomislav), te Predraga Mišića Peđe, koji se u Vukovaru borio protiv svojega brata. Temu „Južno bojište“ obradili su zadarski nadbiskup Želimir Puljić i brigadir Hrvatske vojske Eduard Butijer. Govoreći o stanju u Crkvi i među vjernicima u Domovinskom ratu na južnom bojištu, Puljić je istaknuo bogatu korespondenciju koju je vodio s različitim crkvenim velikodostojnicima u kojoj je tražio pomoć za svoje župljane, ali i stanovnike dubrovačkoga kraja uopće. Pisao je čak i papi Ivanu Pavlu II. te ga informirao o događajima na širem dubrovačkom bojištu. Butijer je govorio o ciljevima operacije Južno bojište, o planiranju i združenoj akciji u kojoj su sudjelovale gardijske brigade Hrvatske vojske, Vojna policija, Hrvatska ratna mornarica, policija, postrojbe Glavnoga stožera Hrvatske vojske te brojne pričuvne postrojbe. Posebno je obradio pomorski desant koji su po uzburkanom moru izvele na Cavtat postrojbe gardijskih brigada te potpuno iznenadile neprijatelja. Izlaganje o vojnim operacijama na južnom

bojištu brigadir je završio zaključcima o važnosti oslobađanja južnoga dijela Republike Hrvatske. Posljednje plenarno predavanje prvoga dana, „Dokumenti o uzrocima Domovinskog rata“, održao je Ante Nazor. Na osnovi dokumenata i njihovih izvora vidljivo je da je riječ o kontinuitetu velikosrpske politike kao uzroku Domovinskoga rata. Radi se o izvorima iz 1939., kada još nije bila uspostavljena NDH i kada ustaše nisu bile na vlasti. Na temelju te dokumentacije može se zaključiti da je sve ono što se dogodilo 1990. i 1991. u Hrvatskoj praktično bilo planirano još 1939.: ista područja, jednaki razlozi i jednaki su bili oni koji to podržavaju. Možemo kratko reći da je uzrok tomu bila namjera objedinjavanja svih područja na kojima su živjeli Srbi u jednu političku cjelinu. U vrijeme akcija Bljesak i Oluja zaplijenjeni su mnogi dokumenti koji jasno govore o tome što su bili ciljevi rata i na koji način su se ti ciljevi trebali realizirati. U drugom su dijelu dana profesorice Vesna Slaviček i Lili Host upoznale nazočne učitelje i nastavnike s kulturno-povijesnom baštinom Opatije, a snimljena je i milenijska fotografija broj 556 u suradnji s poznatim fotografom Šimom Strikomanom.

Drugi je dan također bio bogat plenarnim predavanjima. Temu „Zdravstvo u Domovinskom ratu“ obradio je Andrija Hebrang. Iznio je povijest hrvatskoga vojnog saniteta koji je nastao i prije samostalne Republike Hrvatske, kronologiju agresije na Hrvatsku, organizaciju saniteta tijekom Domovinskoga rata i njegove zadaće u ratu. Istaknuo je i mnoštvo stručnih i znanstvenih radova te knjiga koji su proizišli iz iskustva liječnika u ratu. Vrlo je važna i evidencija poginulih i ranjenih vojnika i civila koju je na temelju identifikacije vodio vojni sanitet. Slijedila su dva predavanja o vojno-redarstvenim operacijama (VRO). U izlaganju „VRO Maslenica“ general Mladen Kruljac je objasnio uvod i cilj operacije, stanje pred operaciju, tijekom bojnih djelovanja te iskustva i pouke. U zaključku je istaknuo visok borbeni moral Hrvatske vojske, da je akcijom Maslenica spojen sjever i jug Hrvatske, a Hrvatska vojska postala oružana sila spremna na izvršenje svih borbenih i drugih zadaća. O „VRO Bljesak“ govorio je general Marijan Mareković. Objasnio je stanje pred operaciju, događaje uoči operacije, njezinu pripremu i planiranje, cilj operacije, smjerove napada i angažirane postrojbe, neprijateljske snage i tijekom bojnih djelovanja. U zaključku je Mareković naveo da je Hrvatska vojska operaciju planirala pomnije nego druge operacije. Izabrani su pogodni smjerovi i promišljeni manevar, ostvaren je razmjerno visok tempo nastupanja, a već je prvoga dana ostvaren plan operacije. Ubrzo je

oslobođeno veliko područje zapadne Slavonije. Naredna je tema bila „Oluja i međunarodna zajednica“, a predavač general Krešimir Ćosić. Iznio je svoj ratni put, a potom pričao o odnosu Sjedinjenih Američkih Država prema Domovinskom ratu i akciji Oluja. Govorio je i o raketnim sustavima te o balističkim raketama i njihovoj primjeni, što je i prikazao u dva kratka filma. General Željko Šiljeg je u izlaganju „Najvažnije operacije u BiH“ govorio o utjecaju ratnih operacija u Bosni i Hercegovini na Domovinski rat. Analizirao je demografsko i društveno-političko stanje u Bosni i Hercegovini pred sam početak rata 1992. te odnos snaga među trima konstitutivnim narodima. Nabrojio je i važne ratne operacije koje je Hrvatska vojska u razdoblju od 1992. do 1995. dijelom vodila i na teritoriju Bosne i Hercegovine. Osvrnuo se i na srpsko-bošnjačke sukobe te sukobe između Hrvata i Bošnjaka. U svom je zaključku Šiljeg naglasio da je sukob u Bosni i Hercegovini završen samo u oružanom smislu.

Poslijepodnevni je dio seminara bio rezerviran za terensku nastavu, odnosno posjet Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci, gdje je profesorica Iva Baraba upoznala nazočne učitelje i nastavnike sa spomen-zbirkom Domovinskog rata.

Trećega su se dana seminara predstavili vrijedni učitelji i nastavnici koji su teme iz Domovinskoga rata implementirali u svoju nastavu povijesti. Međuškolski projekt Domovinski rat, odnosno rad sa svojim učenicima koji traje već pet godina predstavila je Natalija Bulić-Kuić, zaposlena u OŠ Antunovac i OŠ Ernestinovo. U taj je projekt uključena i učiteljica povijesti Jasenka Štimac. Projekt pun emocija predstavila je profesorica Zrinka Racić iz OŠ Ivana Brlić Mažuranić iz Strizivojne. Ona je u suradnji s profesoricom Mirom Racić iz OŠ Vladimira Nazora iz Đakova osmislila projekt Ukrađeno – vraćeno djetinjstvo, koji govori o ratu i ratnim strahotama očima djece. U Gimnaziji Matija Mesić iz Slavonskoga Broda tema izborne nastave iz povijesti bio je Domovinski rat, čije je rezultate i učeničke radove predstavila nastavnica povijesti Ana Ramšak, a u rad je bila uključena i nastavnica povijesti Jelena Jakovljević.

Stručnom su se skupu predstavili predstavnici Viteškoga alkarskog društva i Muzeja grada Sinja, koji su sudionicima ukazali na usku povezanost grada, viteške tradicije i Domovinskoga rata, s obzirom na to da su mnogi od članova viteškoga društva sudjelovali u obrani Hrvatske. Hrvoje Markulin izvijestio o programu očuvanja kulturne i povijesne baštine Sinja

i njezinu važnost kako za hrvatsku tako i za svjetsku kulturnu baštinu. Boris Filipović-Grčić predstavio je Muzej grada Sinja i njegov stalni postav koji je u većini posvećen viteškom alkarskom natjecanju. Boško Ramljak je prisutnima predstavio okolnosti u kojima se Viteško alkarsko društvo našlo nakon izbijanja agresije na Hrvatsku. On se, kao i mnogi drugi članovi alkarskoga društva, aktivno uključio u obranu Hrvatske te je nosilac niza odlikovanja, a u ratnim sukobima je i ranjen. Naglasio je viteštvo i čojstvo alkara te dužnost obrane Domovine, što svaki alkar osjeća. Posljednje predavanje izrazito sadržajnoga stručnog skupa bilo je „Žene u Domovinskom ratu“. Ljerka Pavković je u ime Udruge medicinskih sestara i tehničara iz Domovinskoga rata upoznala prisutne o teškim i tragičnim situacijama u kojoj su se našle mnoge medicinske sestre, tehničari i drugo medicinsko osoblje koji su se zatekli u prvim danima Domovinskoga rata u bolnicama napadnutih gradova. Upoznala nas je i s radom njezine Udruge koja je proistekla iz potrebe da i oni steknu braniteljska prava. Navedeni su primjeri bolnica u Lipiku i Pakracu, koje su poslije vukovarske bolnice doživjele najviše razaranja. Za kraj je prikazan dvanaestominutni film napravljen od isječaka ratnih snimaka Lipika za vrijeme opsade. Strahote s kojima se osoblje bolnice susretalo te nemogućnost pružanja adekvatne pomoći u ratnim zbivanjima bile su njihova svakodnevica. Pojedini djelatnici stradali su izvršavajući svoje radne zadatke. Posebno je istaknuta priča o poginulom tehničaru Ivanu Klaiću Mihi, koji je smrtno stradao prilikom opsade Lipika 4. listopada 1991.

Na skupu su učitelji i nastavnici povijesti bili u prilici čuti informacije i saznanja izravnih sudionika Domovinskoga rata, čime su obogatili svoja znanja o prijelomnim događajima kako bi učenicima mogli što kvalitetnije i obuhvatnije prikazati taj iznimno važan dio novije hrvatske povijesti.

Igor Jovanović

Spomenici na nišanu – radionice za učitelje i učenike,
Sarajevo, Historijski muzej BiH, 23. – 24. lipnja 2017.

U Sarajevu je 23. i 24. lipnja 2017., u sklopu projekta Zatiranje povijesti i sjećanja, održan dvodnevni seminar za nastavnike povijesti iz Hrvatske, Srbije te Bosne i Hercegovine u sklopu edukacijskoga ciklusa na temu zatiranja